

ODNOS FINANSIJSKOG PRAVA PREMA DRUGIM GRANAMA PRAVA

REZIME: Finansijsko pravo kao grana prava bavi se izučavanjem pravnih normi koje čine pravni okvir jedne države. Cilj donošenja zakonskih propisa je regulisanje veoma složenih odnosa koji nastaju iz finansijske delatnosti političkih kolektiviteta. Iz finansijskog prava kao opšteg-šireg pojma izdvojila su se dva prava fiskalno i budžetsko.

Fiskalno pravo za predmet proučavanja obuhvata onaj deo finansijskog prava koje primenjuje proces uvođenja, utvrđivanja i naplate javnih dažbina, dok budžetsko pravo predstavlja zasebnu disciplinu „državno računovodstvo“, odnosno, sistem pravnih normi koje regulišu upravljanje državnim imovinom i dr.

Finansijsko pravo je povezano, odnosno usko sarađuje sa upravnim pravom, ustavnim, međunarodno javnim i krivičnim pravom.

Ključne reči: Finansijsko pravo, fiskalno pravo, budžetsko pravo, fiskalni federalizam, upravno pravo, ustavno i međunarodno javno pravo

1. Fiskalni federalizam

Nakon razdvajanja Srbije i Crne Gore iz državne zajednice, Srbija se u svom daljem razvoju posvetila traženju savremenih puteva razvoja i uključivanja u međunarodne institucije. Pristupilo se ujednačavanju propisa iz oblasti finansijskog prava i drugih oblasti i ujednačavanju ostalih propisa sa smernicama, direktivama i preporukama Evropske unije.

Težnje Srbije da se razvije u savremenu državu ekonomski jakih regiona, mogu se ostvariti pristupanjem i održavanjem procesa fiskalne decentralizacije, na principima fiskalnog federalizma. Pitanje regionalizacije sa finansijskog stanovišta, za Vojvodinu i sve druge regione, nameće se kao jedino transparen-

¹ Docent na Pravnom fakultetu za privredu i pravosuđe, Univerzitet Privredna akademija, Novi Sad

tno, održivo, prevashodno potrebno i odgovorno u skladu sa potrebama razvoja i svekolikog napretka regiona.

Dilemu treba posmatrati sa više aspekata i dati odgovore na pitanje koje poreske oblike treba ustupiti lokalnoj samoupravi na raspolaganje koje ne, koje treba ukinuti i sl. Sa povećanjem zakonodavnih i izvršnih nadležnosti, parlamenti regiona bi trebali da dobiju i pravo da uređuju visinu stope poreza na dohodak. Fiskalni federalizam podrazumeva sve segmente vršenja vlasti a ne samo primenu mere povećanja ili smanjenja stope poreza na dohodak. Suštinska promena bi trebao da bude način prikupljanja poreza pri čemu treba voditi računa iz kojih izvora potiču prikupljena sredstva (iz dohotka ili iz imovine).

Funkcionisanje finansijskog sistema federalno uređenih država, odnosno podela javnih funkcija između federacije, federalnih jedinica i lokalnih zajednica u velikoj meri zavisi od modela raspodele javnih funkcija i izvora sredstava, namenjenih njihovom finansiranju. Procesu prikupljanja javnih prihoda i ovlašćenja za raspodelu na rashode, odnosno utvrđivanju i podmirenju javnih potreba, pristupilo se na razne načine u različitim zemljama.

Ukazuje se potreba za širom raspravom u Srbiji u vezi sa uvođenjem fiskalnog federalizma, odnosno pristupanju fiskalnoj decentralizaciji, uz definisanje i primenu okvira kao što su fiskalna godina, fiskalna diskriminacija ili održavanje horizontalne fiskalne pravednosti, odnosno ravnoteže. Definicija treba da obuhvati podelu i da odgovore koji porezi treba da ostanu za finansiranje nadležnosti centralnih vlasti a koji će se porezi ustupiti regionima. Pristupanje regionalizaciji uslovljava potrebu za uspostavljanjem okvira, na nivou zemlje, o distribuciji poreza i ravnomerne oporezovanosti sa težnjom da ni jedan od izvora ne bude dvostruko oporezovan od strane vojvođanskog ili potencijalnih drugih regionalnih parlamenata.

Ovako uspostavljena podela ubiranja i trošenja prihoda imala bi demokratske osnove pošto regionalne vlasti ne bi imale ograničenja sopstvenog budžeta. Nivo rashoda vojvođanskog budžeta do uvođenja sistema fiskalnog federalizma određuje se u okviru odredbi budžeta Republike Srbije.

2. Finansijsko pravo

Finansijsko pravo je grana prava koja se bavi izučavanjem pravnih normi koje čine pravni okvir jedne države. Cilj donošenja zakonskih propisa je regulisanje odnosa koji nastaju iz finansijske delatnosti političkih kolektiviteta. Finansijsko pravo jeste pravna disciplina koja koristi instrumente koje je stvorila pravna misao. Da bi se proces prikupljanja javnih prihoda nesmetano odvijao i raspoređivao u skladu sa sačinjenim planom raspodele javnih rashoda formirane su institucije javnih finansijskih.

Različiti autori u skladu sa kriterijumom podele svrstavaju brojne i specifične finansijske institucije na više načina. Klasifikacija-podela finansijskih

institucija u nekoliko većih celina obuhvata² javne prihode, javne rashode, budžet i finansijsko izravnanje koji su u naš sistem uvedeni ustavom i uređeni zakonima.

Zbog heterogenosti sadržaja finansijskog prava došlo je do razdvajanja, odnosno, do izdvajanja fiskalnog-dažbinskog prava i budžetskog prava tj. državnog računovodstva. Iz finansijskog prava kao opšteg šireg pojma izdvojila su se dva prava fiskalno i budžetsko.

Fiskalno pravo za predmet proučavanja obuhvata onaj deo finansijskog prava koje primenjuje proces uvođenja, utvrđivanja i naplate javnih dažbina.

Ako kao primer posmatramo zakon kao pravnu normu, čijim je odredbama uređena definisana materija (proces uvođenja, utvrđivanja i naplate javnih dažbina) regulisana Zakonom o poreskom postupku i poreskoj administraciji, neophodno je posmatrati primenu te pravne norme u skladu sa načelima Zakona o opštem upravnom postupku.³

Drugi deo finansijskog prava predstavlja zasebnu disciplinu „državno računovodstvo“, odnosno, sistem pravnih normi koje regulišu⁴ upravljanje državnim imovinom, zaključivanje administrativnih ugovora, odobravanje i izvršenje budžeta, poslovanje državnog trezora, izvršenje računa i odgovornost javnih službenika za štetu nanetu fiskusu.

Odredbama Zakona o budžetu uređeno je da potrebna sredstva za finansiranje budžetskog deficita i izdatke po osnovu otplate duga i nabavke finansijske imovine obezbediće se iz privatizacionih primanja, kredita, donacija i finansijske imovine budžeta.

Budžetsko računovodstvo koristeći instrumente i mere teži da uspostavi balans-ravnotežu, odnosno ublaži kolebanje i doprinese uravnoteženju u toku budžetske godine do čijeg poremećaja najčešće dolazi zbog izmene propisa o prihodima, nerealnog planiranja, pojave neočekivanih rashoda ili prihoda i zbog neostvarenih prihoda u toku budžetske godine.

Izvršavanje obaveza za projekte Nacionalnog investicionog plana kao i obaveza za projekte koji se finansiraju sredstvima budžeta (kapitalni izdaci) mogu se izvršavati sačinjavanjem ugovora o bezgotovinskim načinima plaćanja, odnosno ugovorom o asignaciji, cesiji, kompenzaciji, preuzimanju duga i drugim oblicima.

U novijoj literaturi finansijsko pravo se ne posmatra kao celina. Na univerzitetima u svetu finansijsko pravo se ne izučava kao zaseban predmet, nego

² Popović Dejan, Nauka o porezima i poresko pravo, Institut za otvoreno društvo, 2007. godine, str. 12–13.

³ Zakon se primenjuje u skladu sa odredbama Ustava Republike Srbije.

⁴ Popović Dejan, Nauka o porezima i poresko pravo, Institut za otvoreno društvo, 2007. godine, str. 15.

odvojeno, izučava se Fiskalno (Poresko) pravo i Budžetsko pravo (Državno računovodstvo).⁵

Među prihodima javnopravnog karaktera izdvajaju se po svom značaju fiskalni prihodi.

Finansijsko pravo prati političke, ekonomske i socijalne promene i predstavlja živu materiju koja se stalno menja.

Javne finansije kao finansijska aktivnost države (fiskusa) i drugih javnopravnih tela, treba da da odgovore o normama-načinima, količini i subjektima prikupljanja novčanih sredstava kao i njihovu raspodelu na pojedine namene i subjekte, odnosno, ekonomsku analizu organizacije finansijske privrede sa ciljem postizanja najboljih rezultata.

Javne finansije, u okviru pozitivnog pristupa, istražuju efekte uticaja aktivnosti države na ukupnu privredu i njene subjekte kao i analizu efekata koji izazivaju usvajanje instrumenata i primenu mera javnih prihoda i rashoda.

Mera ekonomske politike podrazumeva korišćenje jednog određenog instrumenta u određeno vreme da bi se ostvario jedan ili više postavljenih ciljeva. Mere ekonomske politike znače promenu, ukidanje ili uvođenje novog instrumenta.

Veza između instrumenta poreza kao novčanog davanja koje se utvrđuje u novčanim jedinicama i ubira u novcu i primene mere (povećanja ili smanjanja poreske stope je neraskidiva).

Porez kao instrument nije se uvek plaćao u novčanim jedinicama. U našoj bližoj istoriji (FNRJ) primenjivao se jedan od oblika plaćanja poreza u naturalnom obliku. Ovaj oblik poreza nazivao se obavezan otkup a ubrana razlika između niske otkupne i više tržišne cene predstavljala je svojevrstan porez. Savremeni porezi se ubiraju u novčanom obliku.

Pored poreza postoje i drugi oblici fiskalnih (dažbinskih) prihoda a to su:

1. Taksa predstavlja fiskalni prihod u novcu, koji država uvodi na osnovu svog imperijuma i plaća se kao naknada za uslugu koju državni organ pruža obvezniku (izdavanje pasoša, upis u zemljišne knjige).

2. Naknada je fiskalni prihod koji se plaća **za** korišćenje dobra od opšteg interesa (voda, šuma, zemljišta, prirodnog lekovitog faktora i rudnog blaga). Dok se za taksu dobija neka usluga od strane državnog organa, naknada je zakonom utvrđena cena korišćenja dobara.

3. Doprinos je oblik fiskalnih prihoda **sa elementima i poreza i taksa**. Država pruža određenu korist obvezniku, koja je šira i rasprostire se na sve pripadnike određene zajednice (put- povećava vrednost nepokretnosti) pa je vlasnik dužan da po tom osnovu plati doprinos, obaveza plaćanja **nije provocirana zahtevom** obveznika.

⁵ Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji „Službeni glasnik RS“ br. 80/02... i 20/09.

4. Doprinos za socijalno osiguranje je dažbina uvedena zakonom čija je namena unapred utvrđena – isplata sume kada se desi osigurani događaj (starost, invalidnost i dr.) a plaćaju lica koja pripadaju određenoj društvenoj grupi (zaposleni, poslodavci, paušalci i dr.) u novijoj fin. literaturi smatra se da socijalne doprinose treba tretirati kao posebnu vrstu namenskih poreza obaveza uvedena zakonom za sva lica koja pripadaju određenoj društvenoj grupi, a korist je apstraktna, jer obveznik redovno plaća doprinos, a primanja iz socijalnog osiguranja ostvariće tek i samo ako se desi osigurani događaj.

3. Odnos finansijskog prava i upravnog prava

Povezanost u organizaciono-pravnom smislu upravnog prava sa ostalim granama prava ogleda se u činjenici da su državni organi nadležni za sprovođenje pravnih normi organi uprave, a da se postupak primene određenog prava upravni postupak. Za svaku granu prava su propisani posebni upravni postupci radi primene određenog prava, mada se kao subsidijarna primenjuju pravila opšteg upravnog postupka.

Kako bi se propisi mogli pravilno primeniti na pojedine naznačene slučajeve propisana su pravna pravila (postupak) kojih se nadležni organi moraju pridržavati. Najopštija pravna pravila u okviru kojih se vodi neki postupak nazivaju se načelima.

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Republike Srbije za 2009. godinu⁶ svojim odredbama uredio je instrukcije za korisnike budžetskih sredstava, odnosno rebalans budžeta. Instrukcijama je propisano da će se deo prihoda direktnih i indirektnih korisnika budžeta Republike Srbije koji se iskazuju kao – sopstveni prihodi budžetskih korisnika i koji će se u visini od 40% koristiti za finansiranje rashoda. Ministarstvo finansija – Uprava za trezor je donelo instrukciju sa neophodnim uputstvima za postupanje i decidirano navelo broj računa na koji budžetski korisnici treba da izvrše obavezu uplate navedenih sredstava. Pošto se porez na dodatu vrednost ne iskazuje kao prihod, već kao poreska obaveza budžetskog korisnika prema budžetu Republike, obračunati iznos se ne obuhvata u naznačenom procentu (40%) koji treba primeniti na prihod, odnosno primanje po odbitku iznosa poreza na dodatu vrednost iz mase sredstava uplaćenih na račun sopstvenih prihoda. Zbog dosledne i transparentne mogućnosti primene zakona potrebno je na računima sopstvenih prihoda evidentirati samo sredstva koja nose naziv sopstveni prihodi budžetskih korisnika. U praksi se sreću slučajevi da se na navedenim računima evidentiraju sredstva ostvarena po osnovu primljenih donacija, poklona, zaveštanja, roditeljskog dinara kao i sredstva ostvarena u učeničkim zadrugama i slično, za koje je potrebno otvoriti poseban račun za evidentiranje sredstava koja imaju druge izvore finansiranja.

⁶ Službeni glasnik RS, broj 31/2009.

Potrebno je naglasiti da se odredbe člana 15. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Republike Srbije za 2009. godinu odnose na direktne i indirektne korisnike budžeta a ne odnose se na korisnike sredstava budžeta lokalne samouprave i na zdravstvene ustanove koje su indirektni korisnici Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje. Odredbama zakona je dalje uređeno da se, u okviru korisnika budžeta, ne ograničavaju sopstvena sredstva koja ostvare zavodi za izvršenje zavodskih sankcija Ministarstva unutrašnjih poslova i ustanove socijalne zaštite. Navedene odredbe se primenjuju u obračunskom periodu od 1. do 31. maja 2009. godine. Odredbama Zakona⁷ uređeno je da korisnici koji raspolažu nepokretnostima u državnoj svojini, a koje izdaju na korišćenje ili zakup uz naknadu, da sredstva ostvarena po ovom osnovu uplate u budžet pošto se ona smatraju javnim prihodima a služe za finansiranje javnih rashoda.

Budžetski korisnici treba da prihode od zakupnina umanje za iznos poreza na dodatu vrednost i tako dobijen iznos uplate u budžet Republike Srbije.

Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji predstavlja pravni instrument pomoću koga poreski organi primenjuju procesne propise u poreskom postupku i čije poštovanje u toku postupka u najvećoj meri utiče na pravilno i zakonito vođenje i okončanje postupka donošenjem odgovarajućeg akta-prvostepenog rešenja. Veliki je značaj procesnog prava kao i poštovanje njegovih odredbi u poreskom postupku. Jedna od bitnih odredbi procesnog prava su načela poreskog postupka koja u najvećoj meri utiču na pravilno i zakonito vođenje i okončanje poreskog postupka.

Načini postupanja u pojedinim predmetima kontrole uređeni su metodološkim uputstvima, instrukcijama i ostalim internim aktima čiju osnovu nalazimo u odredbama člana 167. Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji. Prilikom primene zakona treba težiti obezbeđenju funkcionalnog jedinstva i jednoobraznog postupanja u sprovođenju procesnih propisa, odnosno jednoobrazno vođenje poreskog postupka i donošenje prvostepenih poreskih rešenja, na isti način, na celoj teritoriji Republike Srbije.⁸ Poštovanja pravila postupka je bitno pošto su prvostepena rešenja poreskog organa akta Ministarstva finansija i ne bi trebalo da postoje razlike u pogledu kvaliteta primene zakona, odnosno u pogledu pravilnosti i zakonitosti donetih rešenja. Razlike ne bi trebalo da postoje pošto isti materijalni i procesni zakoni se primenjuju na teritoriji zemlje a imovinske posledice poništavanja izvršnih poreskih rešenja umanjuju prihode koji se ostvaruju posredstvom poreskog organa tj. umanjuju prihode koji se slivaju u budžet Republike Srbije. Pravilna primena Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji kroz načela postupka i Zakona o opštem upravnom postupku značajna je za pravilno vođenje prvostepenog postupka, primenu pojedinih bitnih odre-

⁷ Član 12 Zakona o budžetu Republike Srbije

⁸ Član 10. Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji

daba navedenih procesnih zakona i donošenju pravilnih i zakonitih prvostepenih rešenja i podizanju opšteg i posebnog pravnog znanja.

Poreski postupak, kao poseban upravni postupak, uređen je odredbama Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji. U poreskom postupku postupa se u skladu sa načelima Zakona o opštem upravnom postupku⁹ kao i u skladu sa odredbama Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji dok se ponavljanje postupka kao vanredno pravno sredstvo uređuje Zakonom o upravnim sporovima.

Načelo zaštite prava građana i zaštite javnog interesa omogućava građanima što lakšu zaštitu i ostvarenje prava i pravnih interesa u upravnom postupku.

Ukoliko se sazna ili oceni da stranka u postupku ima osnov za ostvarenje nekog prava biće upozorena na to pravo. Ukoliko su odredbama zakona uređene obaveze, koje se nalažu stranci da ih izvrši, primenjivaće se mere, predviđene propisima, koje su povoljnije za stranku.

Načelo efikasnosti obavezuje organe koji vode postupak da obezbede uspešno i kvalitetno ostvarivanje i zaštitu prava i interesa stranaka.

Načelo saslušanja stranke obavezuje organe koji vode postupak da se pre donošenja rešenja stranci mora omogućiti izjašnjavanje o značajnim činjenicama i okolnostima.

Načelo ocene dokaza – koje će činjenice uzeti kao dokazne odlučuje ovlašćeno lice na osnovu rezultata celokupnog postupka.

Načelo samostalnosti u rešavanju organa koji vodi postupak i donosi rešenje samostalno, odnosno samostalno utvrđuje činjenice i okolnosti i primenjuje ih na konkretan slučaj.

Načelo dvostepenosti u rešavanju i pravo na žalbu omogućava stranci u postupku da protiv rešenja donetog u prvom stepenu ima pravo da podnese žalbu a protiv drugostepenog rešenja žalba nije dopuštena.

Načelo pravosnažnosti rešenja označava status rešenja protiv koga se ne može izjaviti žalba niti pokrenuti upravni spor.

Načelo ekonomičnosti postupka obavezuje da se postupak mora voditi bez odugovlačenja, uz pribavljanje svih dokaza za donošenje pravilnog i zakonitog rešenja.

Načelo pružanja pomoći stranci obezbeđuje da neznanje i neukost stranke ne budu na štetu prava.

Načelo o pravu upotrebe jezika i pisma obezbeđuje upotrebu jezika i pisma koji su uređeni odredbama zakona. Nacionalne manjine i strani državljani imaju pravo upotrebe svog jezika i pisma, odnosno tumača u postupku.

Teoretičari prava se slažu sa mišljenjem da bez poznavanja odnosa pravnih propisa među sobom nijedan propis ne može biti pravilno primenjen pošto svaki pojedinačni akt je samo segment prava kao celine i određenog sistema koji ne

⁹ Zakon se primenjuje u skladu sa članom Ustava Republike Srbije.

može da ostvaruje rezultate ako svaki njegov deo ne funkcioniše onako kako je uređeno pravom.

Finansijsko pravo kao deo javnog prava može se posmatrati u odnosu prema drugim granama prava.

4. Odnos finansijskog prava i ustavnog prava

Odredbama ustava uređeno je da sredstva iz kojih se finansiraju nadležnosti Republike Srbije, autonomnih pokrajina i jedinica lokalne samouprave obezbeđuju se iz poreza i drugih prihoda utvrđenih zakonom. Finansijsko pravo nalazi osnovu u ustavnom pravu. Način pravnog konstituisanja države uređuje odnose na koji način se prikupljaju i troše finansijska sredstva, odnosno norme finansijskog prava izvode se iz finansijskog suvereniteta države i njegove primene na osnovu ustavnih odredbi. Primena principa zakonitosti poreza uređuje na ustavu zasnovano, subjektivno poresko pravo države da uvodi, utvrđuje i naplaćuje javne prihode (fiskalne, dažbinske) i zakonom propisuje poresku obavezu građana republike. Svoje osnove u ustavnim odredbama nalazi i načelo pravičnog oporezivanja, odnosno da obveznici plaćaju porez srazmerno svojoj ekonomskoj snazi.

Drugi deo finansijskog prava – budžetsko pravo predstavlja pravo parlamenta da donosi budžet i kontroliše njegovo izvršenje. Odredbama ustava je uređeno da Republika Srbija, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave imaju svoje budžete, odnosno prikaz svih prihoda i rashoda, rokova za usvajanje budžeta i prikaz načina privremenog finansiranja. Izvršavanje budžeta Republike, pokrajina i lokalne samouprave kontroliše državna revizorska institucija a Narodna skupština razmatra predlog i usvaja završni račun budžeta.

Ustavne odredbe predstavljaju osnov za finansijsko izravnjanje kao poseban način raspodele javnih prihoda i rashoda između federalno i unitarno uređenih država.

5. Odnos finansijskog prava i međunarodnog javnog prava

Povezanost finansijskog prava sa međunarodnim javnim pravom ispoljava se u međunarodnim odnosima država putem sklapanja različitih ugovora, sporazuma i konvencija i ograničavanjem finansijskog suvereniteta zemalja potpisnica. Razvoju međunarodnog javnog prava doprinele su nacionalne kodifikacije dajući određeni značaj primeni načela autonomije volje u ugovornim odnosima. Odnosi sa elementima inostranosti vremenom su potiskivali primenu nacionalnog prava i domaćih normi i sveli njegovu upotrebu na supsidijarni (rezervni) izvor. Ujednačavanje prava putem međunarodnih konvencija sastoji se u tome što se njima mogu derogirati prinudni propisi nacionalnog zakonodavstva, odnosno postaviti izvesne međunarodne norme koje ugovorne strane ne bi mogle da menjaju sačinjavanjem ugovora (deo propisa meničnog i čekovnog prava).

Razvoj Evropske unije kao evropskog ekonomskog prostora doprineo je nastanak nadnacionalnog evropskog poreskog prava i direktnu primenu uredbi. Pravna regulativa poreske materije sastoji se prvenstveno od direktiva¹⁰ i uredbi kojima se teži ujednačavanju poreskih propisa. Zemljama članicama se ostavlja sloboda izbora načina na koji će se sprovesti odredbe donete direktive, odnosno njena neposredna primena ukoliko je ne ugradi u domaće zakonodavstvo. Nadmoć evropskog prava nad domaćim i obaveza direktnog sprovođenja presuda Evropskog suda pravde iz oblasti evropskog poreskog prava pokazuju novouspostavljene odnose između nacionalnog poreskog prava i međunarodnog javnog prava, odnose koji prevazilaze okvire Evropske unije kao klasične međunarodne organizacije.

Raspadom SFR Jugoslavije i nastajanjem samostalne Republike Srbije stvorene su predispozicije za stvaranje novog, srpskog pravnog sistema. Stvaranje prava jedne države je društveni proces, koji se ispoljava kroz prožimanje starog prava s novim i težnji da novo pravo postupno prevladava nad starim dok ga u praksi potpuno ne zameni, odnosno dok ne počne da se primenjuje. Ideja stvaranja pravnog sistema nove države trebala je da uspostavi vezu u pogledu vraćanja srpskog prava u krug pravnih sistema evropskih država i EZ gde Srbija pripada i geografski i istorijski, a pravo kulturološki i civilizacijski.

Ukoliko želi da postane ravnopravni član evropskog ekonomskog prostora Srbija bi trebalo da osim preuzimanja pojedinih evropskih rešenja u sopstveno zakonodavstvo da učini potrebne mere da pravni sistem Srbije ne ostane i dalje neevropski i poseban, naročito na području ljudskih prava kao i tamo gde je postojala mogućnost da se pokaže interes za investicije ili ulaganja u srpsku privredu. Veoma razuđen pravni okvir sa čestim izmenama i dopunama donetih zakona i drugih pravnih akata od 2000. godine do danas otežava postizanje preglednosti, konzistentnosti, neprotivrečnosti i pravne sigurnosti koja se sve više ispoljava kao temeljni društveni problem. Skupština Srbije, kao organ vlasti, neprestano donosi nove zakone, norme, pravila i propise. Novi ustav Srbije kao temeljna norma doprineo je da iz njega proistekne moderan pravni sistem Srbije sa obeležjima i predznakom evropeizacije.

¹⁰ Prva direktiva, doneta kao društveno – pravna smernica 68/151 EEZ, posvećena publicitetu tj. izveštavanju društava kapitala i u neposrednoj je vezi sa trgovinsko – pravnim izveštavanjem jedanaeste direktive broj 89/666 EEZ. Dok obe navedene direktive imaju za predmet neposredno objavljivanje informacija o društvima, ima nekoliko direktiva, koje su posvećene drugim temama. Tu ubrajamo drugu (kapital) direktivu 77/91 EEZ, treću direktivu o procesima spajanja 78/855 EEZ, četvrtu direktivu o zaključenju godišnjeg računa 78/660 EEZ, šestu direktivu o razdvajanju i promenama pravne forme 82/891 EEZ. Ovaj kratak pregled ilustruje koliko se veliki značaj daje u Evropskoj uniji razvoju i sprovođenju jedinstvenih merila.

6. Odnos finansijskog prava i krivičnog prava

Odnos ova dva prava je u vezi sa onim delom fiskalnog prava kojim su uređeni poreski i drugi prekršaji, odnosno osnovnim principima i odredbama krivičnog i kaznenog prava. Ukoliko je učinjen neki prekršaj iz oblasti poreskog prava, krivično pravo koristi odredbe finansijskog prava prilikom definisanja ili utvrđivanja učinjenog propusta ili neplaćene obaveze.

Ako bliže sagledamo neki od pravnih instrumenata Republike Srbije kao Zakon o porezu na dodatu vrednost, Zakon o akcizama i Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji možemo konstatovati da svaki u integralnom delu teksta sadrži kaznene odredbe za učinjeni prekršaj ili ne ispunjenu zakonom propisanu obavezu.

Kaznene odredbe se ne odnose samo na obveznika definisanog zakonom nego i na, za učinjeni prekršaj, odgovorno lice u sudu, organu jedinice lokalne samouprave, advokatskoj komori, profesionalnom udruženju kao i drugom organu ili organizaciji nadležnoj za vršenje određenih poslova ako postupi suprotno odredbama zakona.

Assist. Prof. Radica Šipovac, Ph.D.¹¹

Relation between financial law and other gran rights

A b s t r a c t

Financial law as a branch of law dealing with the investigation of legal norms that make the legal framework of a state. The aim of passing legislation is a very complex regulation of relations arising from the financial activities of political collectivity. From the financial rights as a broader notion of general-separated the two right fiscal and budget. Fiscal law for the subject of study includes part of the financial rights to apply the process of introduction, establishment and collection of public duties, while the budget law is a separate „state accounting“ discipline, the system of legal norms that regulate the management of state property, etc. Financial law is connected, and work closely with the administrative law, constitutional, international public and criminal law.

Key words: Financial law, fiscal law, budget law, fiscal federalism, administrative law, constitutional and public international law

¹¹ Assistant Professor on the Law Faculty, Business Academy, Novi Sad

Literatura

1. Popović Dejan, *Nauka o porezima i poresko pravo*, Institut za otvoreno društvo, 2007. godine.
2. Zakon o poreskom postupku i poreskoj administraciji „Službeni glasnik RS,, br. 80/02 i 20/09.
3. Zakon o opštem upravnom postupku
4. Zakon o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Republike Srbije za 2009. godinu.
5. Direktive Evropske unije (I,II,III)
6. Ustav Republike Srbije
7. Memorandum o budžetu i ekonomskoj i fiskalnoj politici za 2008. i 2009. godinu.